

Abdie

ei dñi p̄hic. **I**n specubus vel spelūcis. in ori-
ginali em̄ est **I**n specubus. et ostat q̄ alter sup̄fuit cū
idē significet specus et spelūca. a **A**nte baal. in ori-
ginali nō est **A**nte b̄ Baal ibi est datus casus.

Et de septē milibus. iij. Regū. xix. f. **E**t derelinquā
mibi in isrl. vij.
milia viroz. q̄z
genua non sunt
curuata añ baal
Herodes an-
tipatris filius.
Nota tres fuisse
herodes. p̄mus
fuit herodes a-
scalonita filius
antipatris: qui
pueros occidit:
de q̄ **M**at̄. ij.
Secūsdus hero-
des antipas fili-
us herodis p̄di-
cti: sub q̄ passus
est xp̄us: de quo
Luc. xiiij. **T**er-
cius fuit hero-
des agrippa fili-
us aristoboli fi-
lij herodis ma-
gni: qui iacobū
fratres iobanis
interfecit: et pe-
trum in carcere
trusit: de q̄ **A**ct.
xij. de pagis bic.
Augusti. ab
augedo sic dicti
vñ **I**si. etymol.
ix. **A**ugustus iō
apud romanos
nomē imperij ē
eo q̄ olim auge-
rēt tempub. am-
plificādo: qd̄ no-
men p̄mū sena-
tus octauiano
cesari tradidit:
vt quia augetat
terras ipso noie
et titulo p̄scre-
rēt: dum idem
octavianus iaz
cesar et impator
appellaret vel augustus. **I**tem alibi legi: q̄ romani
adulantes augusto mensē qui prius sextilis diceba-
tur a noie augusti appellauerūt augustum.
Cesaris. sic dicti a **I**ulio cesare p̄mo impatore: vñ
Isi. etymol. ix. **C**esarū nomē a iulio incepit: q̄ bello ci-
uili cōmotus p̄mus romanū singularē obtinuit p̄nci-
patū. **C**esar aut̄ dictus est q̄ ceso mortue matris vte-
ro platus: eductusq̄ fuerit: vel qz cū cesarie natus sit
a q̄ impatores sequētes dicti sunt cesares: eo q̄ coma-
ti essent q̄ ei ex secto m̄ris vtero. extrahēbāt cesones
vel cesares appellabant. **G**reco noie vocauit se-
basten. i. augustā. istam lr̄z bñt libri correcti. alij bñt
sic: **G**reco noie vocauit augustam. sebastē grece: augu-
sta latine. **E**t sicut stephanus. de q̄ **A**ct. vj. et vij.
Coronam. iuxta sui nois interpretationē. nam stepha-
nus grece corona latine.
Si bic de serui. dei cū paulo rē. hoc dicit. qz ap̄lus
paulus semp̄ in epl̄is suis se seruū appellauit. q. d. sicut
paulus gloriari poterat de b̄: q̄ seruus dei erat: et huius
dei se dicebat: sic et iste s̄m nois interpretationē gloriari
poterat: quia factus est seruus dei: **A**bdias em̄ seruus

genu ante baal et de septē
milibus erāt quos helyas
arguitur ignorasse. Sepul-
chrū quoq; eius vsq; hodie
cū mausolo helisei p̄hete
et baptiste iohannis in se-
basthe veneratiōi habet: q̄
olim samaria dicebat. **H**ic
herodes rex antipatris fi-
lius in honore augusti ce-
saris greco noie vocauit se-
basthe. **H**ic igit̄ q̄ cētū p̄he-
tas pauperat: accepit gratiā
p̄halē: et de duce exercitus
fuit dux ecclie. **T**ūc i sama-
ria paruū gregem pauperat:
nūc in toto orbe xp̄i pascit
ecclesias. **E**t sicut stepha-
nus coronā meruit passio-
nis: sic hic de seruitutis dei
cū paulo ap̄lo noie gloriā
qz abdias seruus dñi in no-
stro sonat eloquio.

Explicat plogus.

Incipit argumentū.

Seruus dñi psonat cō-
tra edom sanguineū terre-
nūq; fratrē: fratrē q̄ iacob
semper emulū hasta percutit
spiritali.

Explicat argumentū.

domini vel seruicus deo interpretatur.

Explicat qualiscūq; expositio istius plogi.

Incipit postilla Nicolai de lyra sup Abdiam cū addi-
tionibus Pauli burgenfis.

Incipit abdias p̄ha. f.

Abdie: **H**ec dicit dñs
deus ad edom
Auditū audi-
uimus a dño:
et legatū ad gentes misit:
Surgite et cōlurgamus ad-
uersus eum in preliū. **E**cce
parvulum dedi te in genti-
bus. **C**ontempribilis tu es
valde. **S**upbia cordis tui
extulit te habitātē i scissu-
ris petrarū exaltantē solū
tuū. **Q**ui dicit i corde tuo
Quis tetrahet me in terrā
Si exaltat⁹ fueris vt aquila:
et si inter sydera posuerit
nidum tuū: inde tetraham
te dicit dñs. **S**i fures intro-
issent ad te: si latrones p̄ no-
ctē: quō conticuisses: **N**on
ne furati essent sufficientia
sibi. **S**i vindemia tores in-
troissent ad te: nunquid saltē
racemum reliquissent tibi
Quō scrutati sūt esau. **I**n-
uestigauerunt abscondita
eius. **V**sq; ad terminum
emiserūt te: omnes viri fe-
deris tui illuserūt tibi. **I**n
salue rūt a duersum te viri

Abdie. s̄m
doctores
hebrai-
cos et latinos iste
abdias fuit disp̄-
sator dom⁹ achab
regis israel: q̄ cum
iesabel interficeret
p̄betas dñi absco-
dit ex eis quinquā
genos: et quinquā ge-
nos in spelūcis: et
pauit eos. iij. Reg.
xviij. et id̄ meruit a
dño sp̄m p̄hic s̄m
dictum saluatoris
Mat̄. x. **Q**ui re-
cipit p̄betam in
noie p̄bete merce-
tem recipiet p̄be-
tem. **H**ic aut̄ p̄bat cō-
tra idumeos: q̄ de-
buit diligere iu-
deos. eo q̄ a duo-
bus fratrib⁹ desce-
dissent: et ip̄i eon-
trario habuerūt eos
odio: et eoz p̄secu-
torib⁹ auxiliū p̄bu-
erūt. **D**iuidit̄ q̄ et
p̄phetia in du as p-
tes: qz p̄ nūciatur
idumeoz vastatio
secūdo iudeoz cō-
solatō. ibi. **I**n mō-
te. **D**ama intres:
qz p̄ nūciat eoz
vastatio p̄ter cu-
pam supbie: secun-
do p̄ter culpā su-
perstitiose scie. ibi.
Non est prudētia
tercio p̄ter culpā
fraterne iniūicie

ibi. **P**ropter interfectionē. **C**irca primum dicit.
a **A**bdie. scz est bec que sequit̄. b **A**uditū au-
diuimus a dño. ego et alij p̄bete inspirati ab eo.
b **E**t legatū ad gentes misit. iste legatus est instrūctus
diuinus excitans aduersarios idumeoz ad denastandū
eos. p̄ter peccata eoz: ideo subdit̄ p̄federatio eoz ad
agendum cū dicit̄. **S**urgite et cōlurgamus rē.
c **E**cce parvulum dedi te. verbus est domini loquentis de
futuro per modum preteriti. p̄ter certitudinem p̄betie
super idumeam venture.
d **S**upbia cordis tui extulit te. vltra modū vtut⁹ tue.
e **H**abitantē in scissuris petrarū. i. in locis vbi accessus
est difficilis: in q̄bus nimis p̄fidis: id̄ subdit̄.
f **Q**ui dicit in corde tuo: qz tetrahet me in terrā. i. dei-
ciet me a magnitudine mea: ac si non times hominē nec
deum: ideo subditur responsio diuina: **S**i exaltatus fue-
ris rē. et subditur omnium bonorum direptio totalis cum
dicitur. **G** Si fures introissent ad te. et patet litera
vsq; ibi. b **O**mnes viri federis tui. in quo ostē-
ditur q̄ talia passura sit idumea non solum ab inimi-
cis suis: sed etiam ab illis qui prius erant amici sui et sibi

pfederati: qd est satis grauius: fm illud ps lxxij. Si uini
cus meus maledixisset tibi sustinuissem vtiqz zc.
i Non est prudētia. Dic p̄r denūciat vastatio edom
p̄t sciam supstitiosam: intendebāt em̄ diuinationibus et
augurijs: iō subdit. Non est prudentia in eo: intendētes
em̄ talibus frequē
ter decipiunt: iō s̄b
ditur.

k Nunqd nō in
die illa. f. vastatio
nis idumee.

l Perdā sapien
tes de idumea. qui
suis supstitiōibus
denūciabant ei secu
ritatē. q. d. sic: p̄ ef
fectū contrariū.

m Et timebunt
fortes tui a meri
die. ab illa em̄ pre
intrauit exercitus
aduersarioz.

n Propter inter
fectionē. Dic p̄r
de nūciat vastatio
p̄pter crimen inimi
citiē fraterne: cum
dicit: Propter in
ter. z. p̄pter iniquita
tem in fratre tuoz
iacob. Esau em̄ per
sequēbat fratrem
suū iacob ad mo
se: Gen. xxvij. p̄ be
nedictiōe paterna
z eodē mō idumei
ab esau descēdētes
p̄secuti sunt plūm
isrl'a iacob descen
dētē: p̄pter qd̄ noīat hic iacob.

pacis tue. Qui comedunt
tecū: ponēt insidias subter
te. Non est prudētia in eo
Nunqd nō in die illa dicit
dñs: perdā sapiētes de idu
mea z prudentiā de monte
esau. Et timebunt fortes
tui a meridie: vt iterat vir
de mōte esau. Prop̄t infē
ctionē z p̄pter iniquitates in
frēm tuū iacob opiet te cō
fusio: z p̄abis in eternū. In
die cū stares adūsus eū qm̄
capiebāt alieni exercitū ei
z extranei ingrediebantur
portas eius: z sup hierlm̄
mittebāt sortē: tu q̄ eras
quasi vn⁹ ex eis. Et nō de
spicies i die fratris tui: i die
pegrinatiōis ei. Et nō le
taberis super filios iuda in
die pditiōis eoz: z nō ma

o Operiet te pfusio.
supuenies tibi ex oi pte. p̄
Et p̄bis in eternū. absqz
regni repatione.

q In die cū stares aduersus eum. i.
plm̄ iudaicū.

r Quando capiebant alieni. i. assyrii p̄
mo z postea chaldei.

s Et extranei ingre. por. eius in
hierlm̄. z alijs ciuitatibus.

t Et sup hierlm̄. i. sup pdā
hierlm̄.

u Mittebant sortē. vt qlibet portaret prem
suā.

v Tu q̄z eras q̄si vn⁹ ex eis. ciuitates destruēdo
z bona rapiēdo.

x Et nō despicias in die fratris tui. i.
in die vastatiōis ei: nō despicias eū: qz tu eris maḡ p̄tēri
bilis.

y In die pegrinatiōis ei. i. captiuatiōis ad ter
rā extraneā.

z Et nō letaberis. q̄ hēbis in occasionem
maioris tristitiē.

a Et nō magni. os tuū. iactando te q̄
fueris in tēpli z ciuitatis cōbustione: ex q̄ p̄tigit maxima
iudeoz angustia. licz. n. idumei plurics fuissent p̄ regnuz
iuda cū assyrijs z chaldeis vt dictū est. tñ añ cōbustionez
ciuitatis z tēpli p̄ nabusardā fuerūt captiuati: vt dicunt
expositoꝝes aliq̄: z sic nō fuerūt in illa: iō s̄b dit.

b Ne
qz ingredieris portā: z p̄z lsa.

c Et nō emitteris aduer
sus exercitū eius. i. ad p̄sequendū sedechiā fugientē cum
viris bellatoꝝib⁹.

d Neqz stabis in exitibus. f. ciuitatū
ad interficiendū fugiētes.

e Et nō claudes reliq̄s. q̄
nō poterūt effugere de ciuitate.

f Quā iuxta est. i. p̄e et
añ dictā vastationē hierlm̄.

g Dies dñi. i. tps sue vin
dicte.

h Sup oēs gētes. f. regni idumee. Sz qz Esa.
xxj. z xxxiij. z lxiij. z biere. clix. z ezech. xxxv. vj dicere te
rtus: q̄ idumei fuerūt cū chaldeis in destruētiōe hierlm̄
p̄ chaldeos: sicut ibidē fuit dñm̄: z idē sonat qd̄ h̄ p̄mittit̄
Et sup hierlm̄ mittebāt sortē. i. sup pdā de hierlm̄ vt q̄s
qz p̄tē suā tollerēt: tu q̄z eras q̄si vn⁹ ex eis: q̄ diuisio p̄
de maxime fuit in captiōe ciuitatū p̄ chaldeos. Aliter ex
ponēda est lsa ab illo loco.

i Et nō despicias in die fra
tris tui. i. de vastatione eius facta p̄ chaldeos: sicut puer.
xxij. dñ.

Qui in ruina letatur alterius. i. de ruina alterius

non erit impunitus: quasi diceret malus malum dū
niet tibi post destruētiōē hierusalem: z ita cessabis de
spicere populum iudaicum. 3 Et nō letaberis. su
perueniet em̄ tibi occasiones tristitiē maioris: motus
em̄ maiores depellant minores.

a Et nō magnifi
cabis os tuū vl
tra te iactando
q̄ fuisti in ciuita
tis z templi ca
ptiōe eadē de cā
b Neqz ingre
dieris portā post
ciuitatis reedifi
cationē per nee
miam.

c Et nō emitt
teris aduersus
exercitū eius.
tūc sicut missus
fuisti ante p̄ na
bucodonosoz.

d Neqz stabis in
exitibus. f. hic
rusalē ad interfi
ciendū fugiē
tes de cā sicut fe
cisti tpe obsidiō
nis eius. p̄ chal
deos.

e Et nō claudes reliq̄s remanentes in ciuitate: sicut
tūc fecisti. f. Quā iuxta est. i. p̄e: quia statim post
destruētiōē hierlm̄ fuerunt captiuati idumei.

f Quā iuxta est. i. p̄e: quia statim post
destruētiōē hierlm̄ fuerunt captiuati idumei.

g Dies dñi. id est tempus sue vindicte
h Super omnes gētes. scz regni idumee: de quib⁹
loquitur p̄beta. i. Sicut fecisti. p̄sequendo ne
quiter filios iude: ita aliq̄ p̄sequēt te.

k Quō em̄ bibistis sup montē zc. i. laute vixistis de
bonis acceptis de templo qd̄ erat in monte mozia.

l Bibent oēs gētes. bauriēdo bona tua.

m Et absoꝝebunt. te: venientes super te tanta po
testate: q̄ non poteris resistere.

n Erunt quasi non sint. alicuius virtutis gētes
tue. ideo sequit̄. i. Sicut fecisti. p̄sequēdo neq̄
ter filios iude: sic aliq̄ p̄sequēt te.

k Quō em̄ bibistis. i. letanter fecistis.

l Sup montē sanctū tuū. id est de malo venienti su
pra hierlm̄: vbi est templū nomini meo dedicatū.

l Bibent oēs gētes. bauriēdo bona tua z letando de
tua miseria.

m Et absoꝝebunt. te totaliter deuo
rando.

n Erunt quasi non sint. scz gētes tue:
vnde istud referitur ad illud quod supra dicitur. Dies
domini super omnes gētes.

o Et in monte. Dic post destruētiōē idumee: nū
ciat p̄beta consolatiōē iudeoz: z dicūt aliqui expo
sitoꝝes nostri: q̄ residuū huius p̄betiē intelligitur ad
litteram de reditu captiuatatis babylonice.

o Et in monte syon erit saluatio. qz liberati de capti
uitate illuc venerūt: vt habet. j. Esdre. ij.
p Et erit sanctus. quia ibi reedificatum fuit templū
in loco sancto suo. q Et possidebit tomus iacob
eos qui se possederant. quod maxime fuit impletum
tempore machabozū: qui pugnantes vniuersos suos
aduersarios sibi subiecerūt. r Et erit de iudis iacob

ignis rē. dicunt hic domus iacob illi de regno iude: q̄ redierit de captiuitate: et domus ioseph illi de regno isrl̄ q̄ euadentes manus assyriorū postea uenerit ad habi- tandū in regno iude: et cū illis de regno iuda captiuati fuerit: et cū redentiū redierit. **Et domus esau**

stipula. i. idumea ita faciliē destruetur ab eis sicut stipula ab igne. **Et hereditabunt hi q̄ ad austrum sunt:** qz tēpe mach. dilatauerūt terminos habitatiois sue circūquaqz.

Et transmigratio exercitus huius: i. illi q̄ de regno iude trāsmigrauerūt in babilonē hereditabunt: supple.

Diachananeorum loca: q̄ fuerūt a chananeis possessa ante q̄ filij isrl̄ ingrederentē terrā illam. **Et ad sareptā:** ciuitas est in q̄ mulier uidua pauit belyam. **Et transmigratio hierusalem:** q̄ est in bosphoro. nomen est loci in regno babilonie fm̄ illam expositionē: ad quē aliqui de hierlm̄ fuerūt trāslati. **Et ascendet saluatores:** i. beldras et neemias uel machabei: ut dicunt aliqui.

Et erit domino regnum: i. uirtute diuina fiet ista cui seruiet a captiuitate liberati. In aliquibus autē libris additur in fine: Amen: sed non est in hebreo nec in libris correctis. **Ista expositio uidet̄ habere aliqua dubia.** Primo qz nō habet̄ plane de scriptura: qz termini iudeorū fuerūt dilatati ita t̄pibus p̄dictis. et maxie quia dicit̄ hic. Possidebūt regionē samarie: quia samaritanū illic missi a rege assyriorū. iij. Regū. xvij. habitauerūt regionem illam vsqz ad t̄pus xp̄i: ut patz Joh. iij. et in pluribus alijs locis ex euangelio. Item qd̄ d̄r **Et erit dño regnum.** uidet̄ extorze exponi: qz interruptio regni dauid: qd̄ dicit̄ regnū dei in scriptura a doctoribus hebreorū et latinoꝝ: dicit̄ repanda p̄ xpm̄: et hoc uident̄ manifeste sonare dicta p̄pharū. p̄pter qd̄ Ra. sa. et alij hebrei exponūt totam p̄tem istam de consolatione iudeorū p̄ xpm̄: sed in hoc deficiunt qz dicit̄ esse futurum qd̄ iam est impletū. et ideo potest̄ ista ps exponi de t̄pe xp̄i cū dicitur. **Et in monte syon erit saluatio:** quia christus saluator noster ibi pluries p̄dicauit in tēplo: et plures infirmos curauit sp̄ialiter et corporaliter. **Et erit sanctus:** quia ibi missus fuit sp̄itus sanctus in signo uisibili in die penth. fm̄ qz dicit̄ hiero. in epistola ad Paulinū. **Et possidebit domus iacob:** id est apli p̄m̄iqz credētes qui fuerūt de domo iacob. et ista possessio nō est p̄ temporale dñiū: sed quia potentes huius mūdi posuerūt colla sua sub iugo fidei. **Et erit domus iacob ignis rē.** quia sup̄ eos apparuit sp̄itus sanctus in specie ignis: Actuum. ij. **Et domus esau:** i. generalit̄ gentiles: ex hoc est qz esau p̄sequēbat̄ iacob: et descendentes ab eo: scz idumei p̄sequēbantur filios israel a iacob descendētes: omnes qui populum isrl̄ p̄secuti sunt cuiusmodi erant gentiles: uocati sunt noie edom: ut dicunt hebrei: et ulterius deductum est hoc nomen ad oēs p̄secutores filiorū israel: et hoc idem dicit̄ hiero. in p̄mo p̄logo huius p̄betie. **Et p̄ hoc qz dicunt̄ hic stipula:** et apli ignis: intelligitur eorum conuersio facilis ad fidem. **Et deuorabunt eos:** id est corpori christi mystico incorporabūt: et hoc modo dicitur Actuum. x. Surge petre: occide et manduca. s. de conuersione Coruelij et aliorū gentilium cum eo existentium statim futura. **Et non erunt reliquie:** id est non rema-

nebit̄ in eis aliquid idolatrie p̄cedentis. sicut d̄r Drouer. xij. **Terre impios:** et nō erūt. s. amplius impij. manebunt t̄n ad pietatem conuersi. **Et hereditabūt rē.** Actuum. j. dicit̄ iesus discipulis suis: **Eritis mihi testes in hierlm̄ et in omni iudea et samaria vsqz ad ultimū terre:** qz hīdem xp̄i p̄

beniamin possidebit galaad: et trāsmigratio exercitus huius filiorū isrl̄ oīa loca chananeorum vsqz ad sareptā et trāsmigratio hierlm̄ q̄ i bosphoro ē possidebit ciuitates austri. **Et ascendet saluatores in mōtē syon in dicare mōtem esau:** et erit domino regnum.

Explicit abdias pp̄ba.

p̄dicauerūt in hierusalem et postea in alijs p̄tibus circūquaqz submittentes colla gentiū fidei: et fm̄ h̄ dicunt̄ hic aliqui hereditare terras diuersas ad quas iuerunt: et exprimunt̄ specialit̄ alique terre. p̄m̄ q̄ hierusalem iude: ut mons esau: terra phylistinū: samaria et galaad: et sarepta sydoniorū et per ista loca int̄elliguntur omnia alia ad que deriuata ē p̄ apostolos fides

catholica. Sciendum tamen qz ubi translatio nostra habet: **Et ad sareptam:** in hebreo habet̄: **Et ad seraphat:** id est vsqz in franciam: ut dicit̄ Ra. sa. et fm̄ hoc exponit̄ quod dicitur hic: **Et transmigratio exercitus huius:** id est collectionis fidelium in iudea existentium: qui erant exercitus fortis contra dyabolum et persecutionem infidelium: quorū aliqui trāsmigrauerūt per varia loca infidelium: qz h̄ chananei noiantur p̄cedentes vsqz in franciam scz sanctus Saminianus: qz fuit de. lxx. discipulis vnus. et conuertit̄ ad fidem ciuitatē senonensem: que tunc erat metropolis in tota frācia: et ciuitas aurea uocabatur: et post ciuitatis conuersionem eam domino dedicauit: faciēns cruces in ciuitatis muro cum pollice: cui cedebat lapis sicut cera mollis et adhuc apparent in pluribus locis sicut ego uidi: qui hec scripsi: et locū sancti Saminiani alie as ciuitates francie plures ad fidem christi p̄uerterunt: ut ex actis eorum habetur. **Et transmigratio hierusalem:** que est in bosphoro. in hebreo habetur: **In cepharad:** id est in hispania: ut dicit̄ Ra. sa. quod fuit impletū p̄ iacobum apostolum et eius discipulos ibi fidem xp̄i p̄mitus p̄dicantes: et colla gentium subiugantes: ideo subditur. **Possidebit ciuitates austri:** licet enim hispania respectu hierusalem sit in parte occidentali: tamen respectu francie de qua fecerat mentionem imediate magis eū ad austrum. **Et ascendet saluatores:** id est petrus et paulus: qz dicuntur saluatores participatiue: eo qz sunt p̄cipui apostoli. **In montem syon:** id est in ecclesiā: que mons syon dicit̄: Actuum. ij. et Heb. xij. ut ibidem dictum est. **Judicare montem esau:** i. romam: ut dicit̄ Ra. sa. qz apparentes Constantino et eum arguentes de persecutione christianorū induxerūt eum ad defensionem christianorū et edificationem ecclesiāz per romanū imperium. **Et erit domino regnum:** quia romam caput mundi dimisit vicario christi transferens sedem imperij constantinopolim. **Aliter etiam potest̄ exponi de tempore futuri iudicij:** cui dicit̄: **Et ascendet saluatores:** i. apostoli qui erunt iudicis assessores ad p̄fectam salutem electorū tunc habendā. **In mōtē syon:** quia circa illum locum erit finale iudicium ut dicitur est supra Joelis. iij. **Judicare montem esau:** i. condemnare sup̄biam infidelium: qui noie edom uel esau designantur: ut dictum est supra. **Et erit domino regnū:** qz omnia perfecte subijcient̄ dño nostro iesu xp̄o: cui est honor et gloria in secula seculorū: Amen.

Capitulum. j. Abdie ubi dicitur in possilla. Et ideo potest̄ ista ps exponi de tempore christi.

Additio.